

Małgorzata Ostrowska
 Politechnika Łódzka
 Wydział Budownictwa, Architektury i Inżynierii Środowiska
 Koło Naukowe Studentów Architektury „IX Piętro”

Urban Laboratory – Laboratorium miejskie

Tematyką artykułu są międzynarodowe warsztaty Urban Laboratory – Laboratorium miejskie. Miały one na celu naukę metody prototypowania, stworzenie projektów rozwiązujących problemy przestrzeni publicznej, przygotowanie podłoża do dalszych warsztatów i współpracę międzynarodową. Ważnym aspektem było włączenie w projekt osób niepełnosprawnych i zwrócenie uwagi na problem niedostosowanych do ich potrzeb przestrzeni publicznych. Po zakończeniu warsztatów uczestnicy zostali zaproszeni do udziału w Międzynarodowym Sympozjum naukowym i wystawie Venice Architecture, organizowanych podczas Biennale Architettura 2018 roku. Warsztaty i wyjazd udało się zrealizować dzięki wsparciu finansowemu władz Politechniki Łódzkiej.

Inspiracją do stworzenia warsztatów i bliższego zgłębiania tematu prototypowania okazał się wykład mgr. inż. arch. Pawła Jaworskiego, wygłoszony podczas 9. edycji Ogólnopolskiego Seminarium Naukowego Studentów Architektury „Łódź U Like – zobaczyć, dotknąć, doświadczyć, przeżyć, opowiedzieć”. Wykład *Kierowcy wcześniej czuli się jak bogowie – projektowanie ulic miejskich za pomocą prototypowania urbanistycznego* poświęcony był współczesnym zagadnieniom projektowania ulic miejskich z wykorzystaniem prototypowania urbanistycznego. Inicjatorem warsztatów była jedna ze studentek architektury Politechniki Łódzkiej wraz z dr inż. arch. Marią Dankowską. Następnie zostały także poproszone o pomoc dr inż. arch. Małgorzata Hanzl oraz dr inż. arch. Joanna Borowczyk.

Warsztaty odbyły się w dniach 28-30 maja 2018 r. Wzięło w nich udział dwudziestu jeden studentów architektury – w tym 4 studentów z Hiszpanii (Wyspy Kanaryjskie), przebywających na wymianie studenckiej, oraz trzech opiekunów. Głównym opiekunem była dr inż. arch. Małgorzata Hanzl. Pomocniczymi opiekunami były dr inż. arch. Maria Dankowska i dr inż. arch. Joanna Borowczyk. Podczas warsztatów miały miejsce wykłady przygotowujące i wprowadzające studentów w tematykę prototypowania. Do przestrzeni publicznej zostały wprowadzone tymczasowe obiekty małej architektury oraz zaproponowane projekty rozwiązujące problemy funkcjonalne przestrzeni. Warsztaty pozwoliły na praktyczne zastosowanie metody *design thinking* i prototypowania.

Warsztaty

Przygotowania rozpoczęły się od wyboru lokalizacji. Do przeprowadzenia takich warsztatów niezbędna była przestrzeń publiczna niespełniająca swojej funkcji. Do tego celu wykorzystane zostały krzywe wrażeń wykonane przez studentów architektury Politechniki Łódzkiej. Prace dotyczyły oceny przestrzeni na ul. Piotrkowskiej. Miejszem, w którym studenci rejestrowali spadek oceny okazał się zespół wysokich, modernistycznych budynków zwany łódzkim Manhattanem.

Jednym z celów warsztatów była nauka projektowania z wykorzystaniem metody prototypowania. Jest to technika projektowania szeroko stosowana zwłaszcza w branży IT. Prototypowanie polega na podejściu iteracyjnym, co oznacza przygotowanie wersji beta projektu i przetestowanie go. Dzięki temu można go skonsultować, zmienić i przeorganizować przed przygotowaniem ostatecznego projektu, co daje dużą przewagę nad podejściem przystosowanym.

Warsztaty składały się z trzech części. Pierwszą część stanowiły wykłady przygotowujące i wprowadzające studentów w tematykę prototypowania. Przybliżyły one praktyczne i innowacyjne metody, takie jak *design thinking*, stosowane przy projektowaniu przestrzeni publicznych.

Design thinking to metoda, której celem jest dostarczenie twórczych rozwiązań poprzez wykorzystywanie specyficznych metod pracy, pobudzających kreatywność. Charakteryzuje się kilkoma etapami. Elementem wyjściowym projektu jest poznanie grupy użytkowników, dla której będzie przygotowywane rozwiązanie. Następnie definiuje się problem. Trzeci etap polega na stworzeniu jak największej liczby pomysłów na rozwiązanie danego problemu. Można to osiągnąć między innymi za pomocą tak zwanej „burzy mózgów”. Następnie można przystąpić do tworzenia prototypu, który zwizualizuje dany pomysł. Ostatnim etapem jest testowanie prototypu w realnym środowisku i sprawdzenie, co może poprawić jego funkcjonowanie. W uproszczeniu *design thinking* opiera się na 5 krokach: empatii, zdefiniowaniu problemu, pomyśle, prototypie i testowaniu.

Ryc. 3 i 4. Wykłady wprowadzające studentów w tematykę warsztatów. Fot. Justyna Organa

Drugą częścią warsztatów były działania w terenie. Pierwszym krokiem było zdobycie informacji, jak mieszkańcy i przechodnie postrzegają teren objęty projektem. W tym celu zostały przeprowadzone wywiady środowiskowe, w oparciu o wcześniej przygotowany kwestionariusz. Aby zwrócić uwagę lokalnej społeczności na działania studentów, na chodnikach za pomocą kolorowej kredy zostało namalowane logo warsztatów. Do przestrzeni publicznej została wprowadzona tymczasowa mała architektura. Jej zadaniem było „zakłócenie” przestrzeni. W ten sposób można było sprawdzić reakcję mieszkańców na zmiany. Dodatkowym celem było zainteresowanie społeczności tematem otaczającej przestrzeni i zachęcenie ich do przemyśleń.

Ryc. 5. Ankiety wraz z namalowanym kolorową kredą logo warsztatów.
Fot. Justyna Organa

Ryc. 6. Tymczasowe elementy małej architektury zachęcały mieszkańców do odpoczynku, rozmowy i przemyśleń dotyczących otaczającej ich przestrzeni. *Fot. Maria Dankowska*

Dzięki współpracy z Fundacją Aktywnej Rehabilitacji do udziału w warsztatach zostały zaproszone osoby poruszające się na wózkach inwalidzkich. Udział podopiecznych FAR w warsztatach zwrócił uwagę studentów na problem funkcjonowania osób niepełnosprawnych w przestrzeni miejskiej. Aby zbadać temat w praktyce, uczestnicy postanowili sami spróbować poruszać się na wózku. Niestety okazało się, że przestrzenie publiczne nie zawsze są przystosowane i dostępne dla wszystkich.

Ryc. 7. Zakłócenie przestrzeni małą architekturą. Fot. Justyna Organa

Ryc. 8. Studenci próbujący poruszać się na wózkach inwalidzkich w towarzystwie podopiecznych fundacji. Fot. Wiktoria Misztal

Kolejny etap warsztatów stanowiła analiza ankiet i projekt przestrzeni. Było to doskonałym ćwiczeniem pracy w zespołach międzynarodowych oraz okazją do pokonywania barier językowych.

Analiza ankiet umożliwiła studentom zrozumienie potrzeb mieszkańców i przechodniów. Starsi mieszkańcy przyznali, że nie chcą żadnej zmiany, ponieważ obawiają się, że może być jeszcze gorzej. Ich obawy wiążą się głównie z lokalizacją Manhattanu. Jest to osiedle otwarte na wszystkie ulice i jednocześnie dostępne dla wszystkich. Mieszkańcy skarżyli się na hałas i zniszczenia powodowane przez osoby nietrzeźwe. Z tego powodu postanowili zdemontować wszystkie ławki w okolicy, pozbawiając tym samym również siebie możliwości korzystania z nich. Natomiast młodzi ludzie mieszkający tam zauważyli problem braku wspólnej przestrzeni, w której mogliby spędzać czas ze swoimi znajomymi.

Przed przystąpieniem do tworzenia projektów uczestnicy warsztatów zostali podzieleni na grupy. Używając małych karteczek, studenci wypisywali swoje pomysły na poprawę przestrzeni wokół Manhattanu. Metoda burzy mózgów pozwoliła ustalić pewne najważniejsze kwestie, które potem stały się głównymi założeniami projektów. Każda grupa skupiła się na innych zagadnieniach, dzięki temu stworzone projekty były bardzo różnorodne.

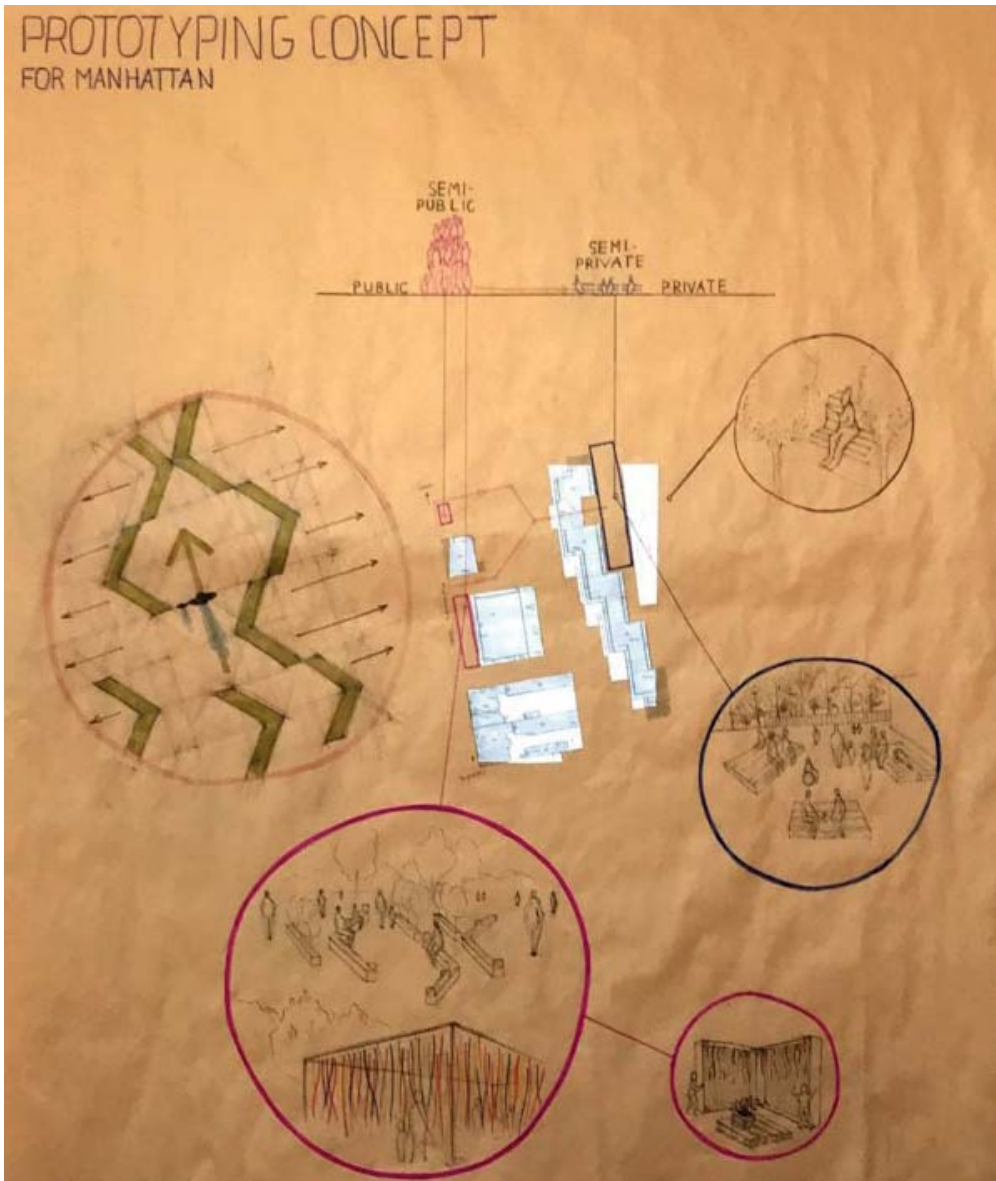
Ryc. 9. (z lewej) Karteczki z pomysłami stworzone podczas „burzy mózgów”.

Fot. Wiktoria Misztal

Ryc. 10. (z prawej) Prace jednej z grup nad projektem rozwiązania problemu funkcjonowania przestrzeni. *Fot. Justyna Organa*

Jedna z grup zaproponowała stworzenie w posadzce zielonych elementów o charakterystycznym kształcie, które miały zarówno prowadzić ludzi do budynku, jak i zachęcać ich do eksplorowania wnętrza osiedla. Grupa podzieliła przestrzeń na cztery strefy. Od publicznej – gdzie każdy może wejść, przez półpubliczną, półprywatną, aż do prywatnej, dedykowanej mieszkańcom. W każdej strefie została zaproponowana odpowiednia dla specyfiki miejsca mała architektura.

Ryc. 11. Projekt przestrzeni zaproponowany przez jedną z grup
Fot. Wojciech Wałęsa

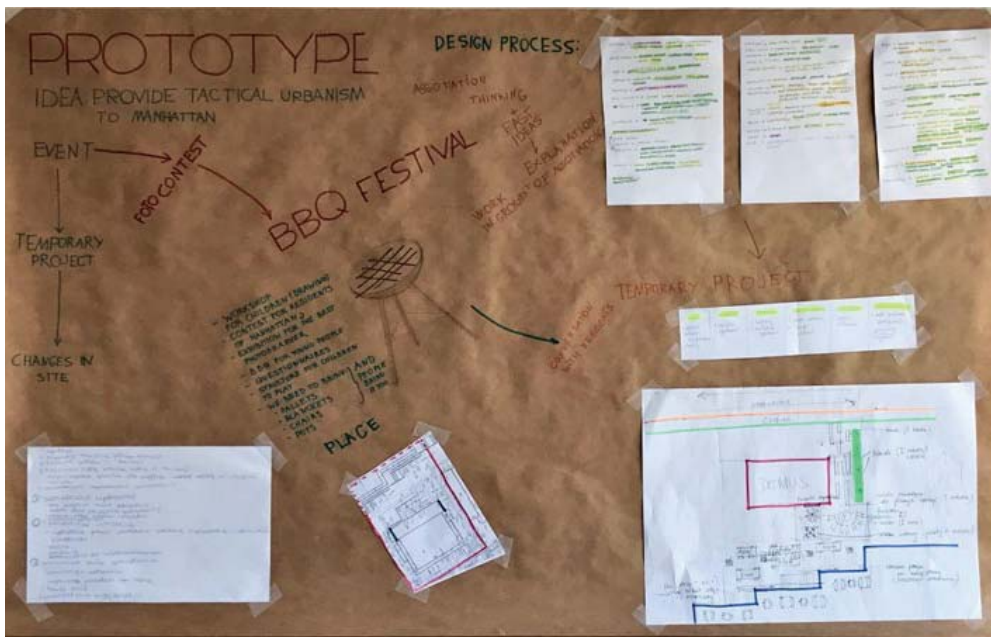
Druga grupa zaproponowała spontaniczną organizację jednodniowego festiwalu BBQ na parkingu wokół budynku. Jej członkowie kierowali się ideą tymczasowej, niskobudżetowej inicjatywy mającej na celu integrację społeczności osiedla. Analiza zachowania i reakcji mieszkańców pomogłaby w dalszej organizacji przestrzeni i mogłaby doprowadzić do trwałych zmian.

Ostatnia grupa rozpatrzyła problem w dwóch kategoriach: strefy wejściowej i wnętrza osiedla. Grupa zaproponowała podkreślenie strefy wejścia, która odgrywa dużą rolę w postrzeganiu obiektu przez użytkowników przestrzeni miejskiej oraz stworzenie tzw. „czerwonego dywanu”, który zachęcałby ludzi do wejścia w głąb osiedla. Jako rozwiązanie dla wewnętrznej części osiedla zaproponowali stworzenie mebli miejskich oraz zaaranżowanie zieleni we współpracy z mieszkańcami.

Ryc. 12. Inspiracja „Czerwony dywan” ma na celu poprawę strefy wejściowej i nakłonienie przechodniów do odwiedzenia osiedla

Źródło: <https://www.facebook.com/zywaulica>

Ryc. 13. Pomysł trzeciej grupy na rozwiązanie problemów w przestrzeni. Fot. Wojciech Wałęsa

Wnioski

Prototypowanie pozwoliło uczestnikom warsztatów zaobserwować więcej niż przy typowym projektowaniu. Studenci zauważyli, że mieszkańcy są bardzo przywiązani do swojej przestrzeni, ale niestety nie przebywają w niej.

Grupa Laboratorium Miejskiego nie mogła wprowadzić szeroko zakrojonych ani trwałych zmian w przestrzeni miejskiej, ale udowodniła, że nawet tymczasowy projekt byłby ogromnym krokiem naprzód, ponieważ mieszkańcy mogliby od razu odczuć zmianę i ocenić jej wartość. Warsztaty stanowiły dobry wstęp do realizacji większych projektów tego typu w przyszłości.

Tematyka modernistycznych osiedli jest obecnie bardzo często podejmowana w pracach dyplomowych z zakresu architektury i urbanistyki. Osiedla mieszkaniowe są często doskonałą bazą do dokonywania zmian i tworzenia nowych, ciekawych projektów.

Biennale Archittetura

Działania studentów spotkały się z dużym zainteresowaniem i po zakończeniu warsztatów ich uczestnicy zostali zaproszeni na międzynarodowe sympozjum naukowe, aby opowiedzieć o inicjatywie Urban Laboratory – Laboratorium Miejskie. Wzięli również udział w wystawie Venice Architecture. Wystawa obejmowała wiele pawilonów, w których były umieszczone instalacje, projekty i makiety architektoniczne. Oba wydarzenia były organizowane podczas Biennale Archittetura 2018 roku w Wenecji. Ta edycja Biennale skupiała się na zagadnieniach dotyczących aranżacji przestrzeni. W ramach sympozjum naukowego odbyły się liczne prezentacje prelegentów z różnych uniwersytetów, m.in: z Nowego Jorku, Hong Kongu i Włoch.

Ryc. 14. Prezentacja studentów architektury i architecture engineering Politechniki Łódzkiej na międzynarodowym sympozjum naukowym w Wenecji. Fot. Justyna Organa

Ryc. 15. Wnętrze jednego z pawilonów znajdujących się na wystawie Venice Architecture organizowanej podczas Biennale Architettura 2018. Fot. Justyna Organa

Podsumowanie warsztatów

Oprócz nauki projektowania za pomocą metody *design thinking* i prototypowania, udział w warsztatach był okazją do licznych działań praktycznych. Takie warsztaty są szansą nie tylko na rozwój umiejętności zawodowych, ale również interpersonalnych. Współpraca z osobami innej narodowości daje możliwość innego spojrzenia na otaczającą nas przestrzeń oraz poznania ich warsztatu pracy. To okazja do nawiązania nowych znajomości i nauki współpracy w zespołach dwujęzycznych.

Podsumowanie Biennale Architettura

Udział w symposium naukowym był dla uczestników przede wszystkim nauką publicznym wystąpieniom oraz wykorzystaniu języka obcego w praktyce. Wyjazd do Wenecji umożliwił poznanie dziedzictwa architektonicznego tego miasta. Biennale Architettura stworzyło warunki do rozwoju, dzielenia się pasjami i doświadczeniami zawodowymi między architektami z różnych środowisk i różnych stron świata. Dodatkowo wydarzenie okazało się doskonałą sposobnością do nawiązywania nowych znajomości i pokonywania barier językowych.

Bibliografia

Jaworski P., *Projektowanie ulic miejskich za pomocą prototypowania urbanistycznego*, [w:] *Łódź U Like 2017. 9. Ogólnopolskie Seminarium Naukowe Studentów Architektury: zobaczyć, dotknąć, doświadczyć, przeżyć, opowiedzieć*, Wydawnictwo Politechniki Łódzkiej, Łódź 2018, s. 45-50.

Przestrzeń publiczna. Podręcznik planowania i projektowania, praca zbiorowa pod red. Rusin M., Kreps J., publikacja przygotowana w ramach Warsztatów *Mentor & Student Research Lab*, International Society of City and Regional Planners,

Gdańsk 2017. Dostępne w Internecie: https://isocarp.org/app/uploads/2016/01/MSRL_public-manual.pdf?fbclid=IwAR21DiQhpb4EkVRb7y12wj5558w-iXE1Z4M3A2_Uik7nBFpxuOmqBiWTPmW0

McConnell S., *Szybkie projektowanie. Zapanuj nad chaosem zadań i presją czasu*, HELION, Gliwice 2017.

Dovey K.G., *Urban design thinking: a conceptual toolkit*, Bloomsbury Academic 2016. Dostępne w Internecie: <https://books.google.pl/books?id=6RIIDAAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=pl>

Design Thinking.pl (portal wiedzy o design thinking w Polsce), <http://designthinking.pl>, [dostęp: 22.01.2019].

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie, Uczelniane Centrum Informatyki (oficjalna strona internetowa), www.uci.agh.edu.pl, [dostęp: 22.01.2019].
Polsko-Japońska Wyższa Szkoła Technik Komputerowych. Koło Naukowe HCI – Human-Computer Interaction (oficjalna strona internetowa), <http://hci.pjwstk.edu.pl>, [dostęp: 22.01.2019].

Poradnik Przedsiębiorcy (portal internetowy), <https://poradnikprzedsiębiorcy.pl>, [dostęp: 22.01.2019].

Urban Laboratory – Laboratorium Miejskie

Summary

The main subject of the article are the Urban Laboratory workshops which took place on 28th-30th of May 2018. The purpose of the workshops was learning of a method of prototyping, creation of projects solving the issues of public space, preparation of the base for next workshops and international cooperation. A significant aspect of the workshops was constituted by including the project of the disabled and drawing attention to the problem of inadequacy of public space regarding the disabled. After the workshops ended, the participants were invited to take part in the International Science Symposium and the Venice Architecture Exhibition organised during Biennale Architettura 2018. The workshops and the trip were made possible thanks to the financial support of Łódź Technical University.

Recenzował dr hab. inż. arch. Jan Kurek